

Фонарюк О. В.,
кандидат педагогічних наук, старший викладач

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ»

Одним з провідних завдань педагогічного процесу підготовки учителя є перетворення особистості студента на спеціаліста, здатного розв'язувати проблеми навчання і виховання школярів. Тому покращення професійної підготовки майбутнього вчителя математики вимагає не лише нових ефективних шляхів організації навчально-виховного процесу вищого педагогічного навчального закладу, але і перегляду структури предметної підготовки студентів на основі підняття її на технологічний рівень навчання та викладання при врахуванні професійної ідентичності особистості та професії, професійної компетентності та творчості.

Проблема професійної підготовки майбутніх педагогів залишається актуальною в сучасній науковій думці як результат тенденції до технологізації та інтенсифікації різних сфер життя суспільства, з одного боку, та нереалізованість цих процесів унаслідок низки об'єктивних і суб'єктивних факторів у сфері освіти – з іншого. В Україні стрімко зростає вартість людського капіталу, що ставить перед професійною освітою та педагогікою вищої школи нові завдання з підготовки спеціалістів високого рівня кваліфікації, який відповідав би європейським та світовим стандартам.

Аналіз наукової літератури свідчить про зростання кількості досліджень проблеми педагогічної підготовки майбутнього педагога як компетентного спеціаліста, який досконало володіє професійними знаннями, вміннями та навичками, характеризується професійно відповідними особистісними якостями.

Проаналізуємо сутність поняття «професійна підготовка». У науково-практичній літературі професійна підготовка має різні тлумачення; в сучасній психолого-педагогічній науці існує декілька підходів до визначення її сутності.

З точки зору психології, професійна педагогіка визначається як засіб приросту індивідуального потенціалу особистості, розвитку її резервних сил, пізнавальної й творчої активності на основі оволодіння загальнонауковими та професійно значущими знаннями, вміннями й навичками. Педагогічний підхід розглядає професійну підготовку як оволодіння людиною професійною освітою, що є результатом засвоєння

інтелектуалізованих знань, умінь та формування необхідних особистісних професійних якостей. На думку дослідників Ю.О. Дорошенка та Н.В. Семенюка у науковій літературі склалися такі підходи до визначення професійної підготовки:

- як цілеспрямованого педагогічного процесу професійного навчання і виховання;
- як цілеспрямованого, здійснюваного державою та суспільством, процесу відтворення кваліфікованої робочої сили, підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації спеціалістів;
- як системи професійної освіти, яка являє собою мережу професійних навчальних закладів – від простих курсових форм до вищої та післядипломної освіти;
- як професійну підготовку і наявний рівень компетентного володіння тією чи іншою програмою професійної освіти.

Професійна підготовка розглядається як сукупність уже отриманих людиною спеціальних знань, умінь та навичок, особистісних якостей, власного досвіду роботи та усвідомлених норм поведінки, що забезпечують можливість успішної роботи з певної професії; або, з іншого боку, як процес повідомлення тим, хто навчається (научуваним) відповідних знань та формування в них умінь і навичок [2].

У Законі України «Про вищу освіту» професійна підготовка визначається як здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю [3].

За С.У. Гончаренком, професійна освіта – це сукупність знань, навичок і вмінь, оволодіння якими дає змогу працювати спеціалістом вищої, середньої кваліфікації або кваліфікованим робітником [1, с. 188].

За «Педагогічним енциклопедичним словником» професійна підготовка являє собою систему професійного навчання, метою якої є прискорене набуття тими, хто навчається, навичок, необхідних для виконання визначеної роботи або ж групи робіт [4, с. 312.]. Професійна освіта визначається як соціально і педагогічно організований процес трудової соціалізації особистості, який забезпечує орієнтацію і адаптацію у світі професій, опанування певної спеціальності і рівнем кваліфікації, неперервне зростання компетентності, майстерності та розвиток здібностей у різних сферах людської діяльності. Таким чином, професійна освіта створює умови для професійного становлення, розвитку й самореалізації особистості та сприяє досягненню гуманістичних та демократичних цілей суспільства.

Н.Д. Хмель під професійною підготовкою розуміє процес формування спеціаліста для однієї з галузей трудової діяльності, яка пов'язана з оволодінням визначеним родом занять, професією. Метою професійної підготовки є набуття професійної освіти, яка, у свою чергу, є результатом засвоєння систематизованих знань, умінь, навичок та необхідних особистісно-професійних якостей [6].

Дослідниця професійної підготовки педагога з психолого-педагогічному точки зору В.А. Семиченко розглядає сутність досліджуваного поняття в трьох аспектах: як процес, в ході якого відбувається професійне становлення майбутніх спеціалістів; як мету і результат діяльності вищого навчального закладу; як сенс включення студента у навчально-виховну діяльність. Реальна дійсність вимагає гнучкого, адаптивного підходу до визначення співвідношення відповідних пріоритетів. Зокрема, це підтверджується тим, що система професійної підготовки одночасно має забезпечити і виконання певного державного замовлення на спеціалістів (тобто, діяльність є зорієнтованою), і стати певним етапом і засобом життєвого самовизначення особистості (тобто, є особистісно значущою) [5].

Таким чином, під професійною підготовкою ми розуміємо цілеспрямований процес формування у вищому педагогічному навчальному закладі системи професійних знань, умінь, навичок, мотивів, відношень та особистісних рис. Професійна підготовка майбутніх учителів математики передбачає, відповідно, двосторонні процеси викладання та наочіння професійно значимих знань, умінь та навичок, формування та оволодіння системою відповідних потреб і мотивів, розвиток та саморозвиток особистості студента педагогічного закладу в процесі здобуття математичної освіти, результатом якого буде готовність до професійної діяльності у загальноосвітній школі.

Література

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Дорошенко Ю.О. Сутність теми і зміст педагогічного дослідження [Електронний ресурс] / Ю.О. Дорошенко, Н.В. Семенюк. – Режим доступу до ресурсу : http://www.kspu.edu/downloads/it_conf/4/doroshsemen.doc.
3. Закон України „Про освіту”. – К. : Генеза, 1996. – 36 с.
4. Педагогический энциклопедический словарь / [Безруких М.М., Болотов В.А. и др.]; гл. ред. Б.М. Бид-Бад. – М. : Большая Российская энциклопедия, 2003. – 528 с.

5. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: [навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів] / В.А. Семиченко. – К. : Вища школа, 2004. – 335 с.

6. Хмель Н. Д. Педагогический процесс в общеобразовательной школе / Н. Д. Хмель. – Алма-Ата : Мектеп, 1984. – 134 с.